Druhá deska Desatera

Původ materiálu
Tomáš Pavelka
Pořadí v lekci
29

Exodus 20, 12–17

Kázání na tyto příkazy

http://louny.evangnet.cz/kazani/v.html http://louny.evangnet.cz/kazani/vi.html
http://louny.evangnet.cz/kazani/vii.html http://louny.evangnet.cz/kazani/viii.html
http://louny.evangnet.cz/kazani/ix.html http://louny.evangnet.cz/kazani/x.html

Postřehy pro učitelku

V.

- **Cti svého otce i matku** Naše tělo je složeno jen z genů našich rodičů, z poloviny z matky, z poloviny z otce. Stejně tak do našeho dospívání tvoří rodiče téměř celý náš svět, skoro celý obsah naší mysli pochází od nich, z toho, co nám řekli, jak jednali, jaká používají slova. Pokud máme dospět, musíme brát své rodiče vážně a rozumět jim. Pochopit jejich životní příběh, proč jednali a jednají tak, jak jednají. Musíme je brát vážně, abychom od nich dokázali převzít dobré a odmítnout zlé, které nám i při nejlepší snaze také předávají. To je z části smysl onoho „abys byl dlouho živ“. Čím dříve vezmeme své rodiče vážně, tím dříve budeme schopni dospět a žít vlastní život, ve kterém si ponecháme to dobré,co nám předali a vyhneme se jejich chybám. Jak se říká, kdo se nepoučí z chyb je nucen je opakovat. Tak kdo nemá v úctě, nebere vážně své rodiče, nebude žít svůj život, ale bude nucen opakovat život svých rodičů.

- Přikázání má také obecnější význam: Spoustu věcí neudělá člověk sám, na spoustu věcí musí být lidé organizováni. Vezměme třeba chleba: Někdo musí zasít a sklidit, někdo jiný mele mouku, někdo další z ní peče, zase další veze chléb do obchodu, kde jej přebere skladník a prodavačky jej prodají. Za peníze, což je jen kus papíru a platí jen proto, že za

něj ručí stát. Kdyby se někdo rozhodl nezasít, nebo někdo nesedl do náklaďáku, prodavačky neprodávali a stát nedohlížel na to, aby si každý peníze netiskl doma na tiskárně, kdyby jen jedna věc v tom řetězci selhala, nemáme chleba. Proto každý má někoho nadřízeného a někoho podřízeného. Někoho, za jehož jednání odpovídá a někoho, jemuž se za své jednání zodpovídá zase on. Ale každou pravomoc nad druhými máme jenom propůjčenu, není nám vlastní. Co máme půjčeno, s tím nikdy neumíme zacházet jako ten, komu věc patří. Proto také nikdo nedokáže dokonale vést druhé, ale bude určitě dělat chyby, které druzí lidé snadno odhalí. Každý člověk má totiž jiné dary, které zas druhý nemá. Podřízení mají často obdarování, které jejich nadřízeným chybí, proto také většinou jasně vidí jejich chyby. Přesto je pro fungování společnosti nutné, aby nadřízení měli úctu, i když samozřejmě máme vznášet naše kritické námitky. Každý je někomu podřízený a někomu nadřízený; někdo ale v této pyramidě logicky musí být úplně „dole“. Do toho se asi nikdo nepohrne. Ale přesně tak na tom jsou děti. I nejposlednější dělník je „nadřízený“ svým dětem, děti ale už za nikoho odpovědnost nemají. Tak nás přikázání učí základní úctě k výše postaveným, když nám ukazuje, že všichni jsme začínali „dole“ jako děti. „Nahý jsem přišel na svět“, říká jeden žalm.

- Když se řekne úcta, samozřejmě se tím nemyslí nějaké patolízalství, tím méně to, že nemáme mít vlastní názor nebo dokonce někoho poslouchat MÍSTO Boha. Jde spíše o to, abychom uznali, co už jsme řekli výše: Moc mají lidé **propůjčenu** od Boha. Že je nám někdo nadřízen, na tom o sobě není nic špatného, tak to má být. Problém je, když svoji moc neužívá dobře nebo přímo zneužívá.

VI

- **Nezabiješ.** Doslova „nezavraždíš“. Všimněme si, že v SZ se zabíjí docela dost. Jednak Izraelci bojují ve válkách, jednak za mnoho přestoupení Zákona je trest smrti, který často vykonává všechen lid ukamenováním. Asi nejlépe vraždu popíšeme jako čin, kterým se snažíme odstranit někoho z cesty za věcí, kterou chceme. K vraždě vede pocit: Všechno by bylo lepší, kdyby tento člověk nebyl na světě. Vražda je především zabití bližního, někoho, koho známe. Proto také Ježíš, když mluví o vraždě, říká jako první „každý, kdo se hněvá na svého bližního bez důvodu…“. Zkušenost ukazuje, že většina vražd se děje v rodině nebo mezi lidmi, kteří se znají. Vrah hluboce uráží Boha, protože mu svým činem říká: Tohoto člověka jsi neměl tvořit. Nejlépe toho přikázání naplníme, když si řekneme (pokud je to samozřejmě jen trochu možné): Všechny lidi, kteří jsou kolem mne, které denně potkávám, se kterými jednám, my poslal do cesty Bůh.

- Ač je to hrozné, i zabíjet je někdy nutné. Například v sebeobraně; tím spíše, když bráníme někoho druhého, což je naše povinnost, zejm. mužů. „Učte se činit dobro. Hledejte právo, zakročte proti násilníku“ (Iz 1, 17) Přikázání má chránit život, proto se nevztahuje na zabíjení, jehož cílem je život zachránit. Křesťan proto může být vojákem i policistou. Přesto, každé zabití, i když nutné, je špatné a člověka znesvěcuje; vyvolává situaci, které je lepší se vyhnout, pokud je to možné. Davidovi říká Bůh „Nebudeš budovat dům pro mé jméno, protože jsi na zemi přede mnou prolil mnoho krve.“ (1 Par 22, 8). Přitom Bůh sám většinu těchto bojů nařídil. Přesto, prolévání krve stále znesvěcuje.

VII

- **Nezcizoložíš** Přikázání poněkud náročné pro výklad v nedělní škole. Stačí snad říci, že manželé mají zůstat spolu, neopouštět jeden druhého a nehledat si nikoho jiného. Manželé, muž a žena, patří je k sobě. Děti takový výklad nejspíše pochopí.

VIII

- **Nepokradeš** V nejhlubší smyslu znamená to přikázání „neukradneš člověka“, krádež věcí je totiž zmiňována jinde v Zákoně s celkem mírnými tresty, než jaké jsou za porušení Desatera – to bývá až na jednu výjimku smrt. Dalo by se volně přeložit jako „neuneseš člověka do otroctví“. Nejhlubší smysl přikázání pak je, že nám druzí lidé nemohou patřit jako věci. Nesmíme nikoho neustále komandovat, brát mu jeho život. Žádný člověk nám nepatří tak, že by neměl nárok na soukromí, na vlastní názor atd. Od nikoho nemůžeme chtít, aby nám věnoval veškerý čas a aby s námi ve všem souhlasil. Každý člověk má právo také na jiné kamarády a známé, než jsme mi sami atd.

- Zároveň ale i běžná krádež věcí má s výše zmíněnými věcmi hodně společného. Zloděj si myslí, že potřebuje věc druhého člověka než ten člověk sám. Majetek není tak nepodstatný, jak se často neupřímně říká. Náš život je také ve věcech, které máme: V našem bytě, v přehrávači, z kterého posloucháme hudbu, v počítači, se kterým děláme mnoho věcí, které nás baví atd. Kdo nám tohle ukradne, krade nám tak i část našeho života.

IX

- **Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví.** Toto přikázání pochopíme, když si uvědomíme, jak těžké je bránit se proti pomluvě. Když nás někdo pomluví, my se to dozvíme a budeme se rozčileně bránit, lidé si řeknou „něco na tom asi je, když se tak čertí“. A když se bránit nebudeme, lidé řeknou „tak je to asi pravda, když na to nic neříká“. Slovo, které je jednou na světě, už se zpátky nevrátí. Lidé si pomluvy pamatují a třeba jen podvědomě si říkají „něco na tom bude“. V něčem horší je, když se člověk o pomluvě nedoví. Lidé si říkají něco za jeho zády, nejsou k němu tak upřímní, jako on k nim. Není upřímnost za upřímnost, vztah je jednostranný. A jednostranný vztah vlastně není vztah, takže pomlouvač jakoby odstřihává člověka od druhých lidí. A bez druhých lidí žít nejde, proto je křivé svědectví a každá pomluva tak zlé.

- Přikázání neznamená „budeš říkat vždy pravdu“. Vždy je třeba držet tajemství, které nám svěřili druzí lidé. I neschopnost udržet tajemství je hřích proti tomuto přikázání, protože tajemství druhých lidí vždy budeme říkat bez úplných souvislostí a tak o druhých podáváme pokřivený obraz, křivé svědectví. Půlka pravdy je celá lež. Přikázání by se dalo volně přeložit „nebudeš lhát o druhém člověku“. Otázkou zůstává tzv. bílá lež, tedy když druhému neřekneme pravdu, o které se domníváme, že by mu ublížila. Případy, kdy lze takto jednat, se stávají spíše ojediněle, na to je třeba pamatovat. A i tak je taková lež jen dočasné řešení, jen do chvíle, kdy je člověk schopen unést celou pravdu.

X

- **Nebudeš dychtit** Můžeme vykládat jako „nebudeš závidět“. Kdo nezávidí, více si všímá toho, co má. Často toho máme hodně, ale už jsme na to zvyklí a neumíme se z toho radovat, jako na začátku. Člověk má vědět, že Bůh mu dal, co mu dal, by z toho člověk měl radost. Příznačné je, že lidé závidí druhým to, co druzí sami často nepovažují za důležité, čeho si sami ani tolik neváží. Výsledek je komický: Každý by chtěl mít, co má zrovna druhý, druhý by zas chtěl mít, co máme my.

Návrh výkladu

1. Rodiče je třeba brát vážně, protože od nich se nakonec nejvíc naučíme – vždyť jsme z nich samých složeni. Rodiče a další „představené“ máme poslouchat, i když dělají chyby. Dělají je proto, že jsou lidé, ale jejich moc je od Boha. Když bychom si třeba na sebe vzali policejní uniformu, lidé nás budou poslouchat ne proto, kdo jsme my – my jsme se nezměnili. Ale proto, že máme policejní uniformu a lidé vědí, že někdo musí udržovat

pořádek.

2. Kdo vraždí, chce druhého odstranit z cesty. Myslí si, že by na světě bylo líp bez toho, koho chce zavraždit. Ale Bůh sám určuje, koho nám postaví do cesty. Neměli bychom si o nikom myslet, že je zbytečný, neměli bychom nikoho nenávidět a neměli bychom nikdy říkat „já tě zabiju“ – jsou t velmi zlá slova.

3. Když se lidé vezmou, jsou jen jeden pro druhého, nikdo třetí (dospělý) k nim nepatří. Nikdo by neměl opustit svou manželku / svého manžela a najít si jinou / jiného.

4. Nemáme si myslet, že je tu někdo druhý jen pro nás. Nemáme nikoho komandovat. Každý náš kamarád, známý, naši rodiče a sourozenci tu nejsou jen pro nás, ale mají i jiné přátele a známé. Každý má právo na čas pro sebe a také na vlastní názory. Krást se nemá, protože kdo krade, bere druhému to, co mu dal Bůh. Bere mu tak kus jeho života.

5. Nemáme pomlouvat, protože proti pomluvě se skoro nejde bránit. Nemáme také o druhých lidech říkat věci, za které by se před druhými styděli.

6. Každý má být spokojený hlavně s tím, co má, z toho se radovat a toho užívat.

Kam dále
NŠ Louny
Cílová skupina
Školní
Katechetické cykly
NŠ Louny
Téma
Desatero
Biblický odkaz (kat)
Exodus 20,12–17